

CÁCH LÀM BÀI VĂN BIẾU CẢM VỀ TÁC PHẨM VĂN HỌC

I – TÌM HIỂU CÁCH LÀM BÀI VĂN BIẾU CẢM VỀ TÁC PHẨM VĂN HỌC

1. Đọc bài văn

CẢM NGHĨ VỀ MỘT BÀI CA DAO

Đêm qua ra đúng bờ ao

Trông cá cá lặn trông sao sao mờ...

Cảnh minh họa trong bài học có bóng một người đội khăn, mặc áo dài, chắp tay sau lưng, quay mặt trông trời lấp lánh sao, bên cái cầu rúa ở bờ ao tối mờ mờ.

Có lúc tôi đã nghĩ đây là một người quen thuộc của tôi, có thể là họ hàng ruột thịt kiếm ăn ở một phương xa đang hướng về cố hương :

Buồn trông con nhện chẳng tờ

Nhện oi nhện hối nhện chờ mối ai ?

Tôi chỉ lơ mơ nghe thầy giáo giảng các nghĩa, các ý và so sánh hình tượng. Tất cả tâm trí và mắt nhìn của tôi càng như dính vào mạng tơ rung rung trước gió với một con nhện lơ lửng giữa khoảng không đang giơ giơ càng, vừa ra vẻ nghển trông, vừa ra vẻ vờn đón, ngạc nhiên và thất vọng. Tiếng gió khuya vu vu. Và chính bóng người chỉ thấy đâu đội khăn, tay chắp sau lưng mà không thấy mặt kia, đang nấc lên mà gọi trời, gọi sao, gọi nhện.

Đêm đêm tưởng dải Ngân Hà

Chuỗi sao Tinh Đầu đã ba năm tròn...

Thì ra cái vùng sao như cát, như thuỷ tinh vãi kia ở trong tranh minh họa là dải Ngân Hà ? A ! Sông Ngân ! Sông Ngân ! Thế là con sông điển tích mà tôi được biết bấy lâu, hằng năm cứ đến tháng bảy thì có một đôi vợ chồng tên là Ngưu Lang và Chức Nữ được qua giang gặp nhau, và chỉ được gặp nhau có một ngày thôi ấy, lại chính là con sông có một người không có tên nhưng tôi thấy lại quen quen và thân thương, đang ngược mặt lên trông ngắm mà nhớ thương, mà mong đợi. Mong đợi và nhớ thương không tả rõ là ai, là đâu, là gì, mà sao vẫn thấy có một người, có một nơi, có một tình, có một cảnh, vừa man mác, vừa bâng khuâng, vừa da diết vô cùng.

Đá mòn nhưng dạ chẳng mòn

Tào Khê nước chảy vẫn còn tro tro.

Lại con sông Tào Khê này nữa ! Hơn bốn mươi năm sau đây, tôi đã được tới đứng trên bờ phù sa của nó mà trông trời mây sông nước rồi cả sao khuya. Sông Tào Khê vắt qua huyện Quế Võ tỉnh Hà Bắc^(a), thông ra sông Cầu, nhỏ hẹp thôi, nhưng cũng chả xiết lòng người, khiến những ai kia đã phải nghẹn ngào :

Đá mòn nhưng dạ chẳng mòn

mà nói với sông :

– Ôi Tào Khê ! Nước Tào Khê làm đá mòn đây ! Nhưng dòng nước Tào Khê không bao giờ cạn chính là lòng chung thuỷ của ta !

Vì nhớ mà buồn, một bài không phải học kĩ mà cũng thuộc lòng ngay, cả nhiều bạn tôi xưa cũ cũng thấy như thế.

(Nguyễn Hồng, Một tuổi thơ văn)

2. Trả lời câu hỏi

- Bài văn viết về bài ca dao nào ? Hãy đọc liền mạch bài ca dao đó.
- Tác giả phát biểu cảm nghĩ của mình về bài ca dao bằng cách tưởng tượng, liên tưởng, hồi tưởng, suy ngẫm về các hình ảnh, chi tiết của nó. Hãy chỉ ra các yếu tố đó trong bài văn.

Ghi nhớ

- Phát biểu cảm nghĩ về một tác phẩm văn học (bài văn, bài thơ) là trình bày những cảm xúc, tưởng tượng, liên tưởng, suy ngẫm của mình về nội dung và hình thức của tác phẩm đó.
- Bài cảm nghĩ về tác phẩm văn học cũng phải có ba phần :
 - Mở bài : Giới thiệu tác phẩm và hoàn cảnh tiếp xúc với tác phẩm.
 - Thân bài : Những cảm xúc, suy nghĩ do tác phẩm gợi lên.
 - Kết bài : Ánh tượng chung về tác phẩm.

(a) Nay thuộc tỉnh Bắc Ninh.

II – LUYỆN TẬP

1. Phát biểu cảm nghĩ về một trong các bài thơ : *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh*, *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê*, *Cảnh khuya*, *Rằm tháng giêng*.
2. Lập dàn ý cho bài phát biểu cảm tưởng về bài thơ *Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê*.